

Islamitische jurisprudentie en de Belgische wet.

Symposium Ethische Commissie ZNA
1 juni 2024
Dr. Kalaai Mouloud

Inhoud

- Inleiding
- Jurisprudentie in de Islamitische theologie, een tipje van de sluier
- Praktische voorbeelden
- Slot bedenkingen

Inleiding

- Denkput ALERT: Surat el Baqarah (vers 77-78)
- Gevaar van filosofisch denken in religieuze kwesties

Inleiding → Juiste Aqeedah

- Monotheïstische godsdienst: geloof in de God van Adam, Noah, Abraham, Mozes, David, Salomon, Johannes, Jezus, Mohammed (vrede en zegeningen zijn met hen)
- Heilige boeken: 4 profeten die een openbaring hebben ontvangen nl:
 - Mozes (Thawraat)
 - David (Zaboor)
 - Jezus (Indjiel)
 - Mohammed (Koran)

Inleiding → Houvast

- Islam betekent taalkundig: OVERGAVE
vasthouden aan deze boodschap, je overgeven aan deze boodschap, je overgeven aan God
- Dit impliceert: het volgen van Zijn leiding en Zijn opdracht aan de mensheid
- Adam, Mozes, Abraham, ... Jezus, Mohamed hebben zich overgegeven aan deze boodschap: Moslims

Vast houden aan / Houvast Surat El Baqarah (Vers 101-103)

Jurisprudentie → Denkkader

- Door: juristen theologen om denkputten te voorkomen
- Denkkader is Osool El Fiqh

- Opleiding:
 - Koran volledig memoriseren, vele overleveringen en klassiek Arabisch (reeds van jonge leeftijd)
 - Nadien universitaire opleiding:
 - *licentiaat(minstens 4 jaar): religieuze wetenschappen, menswetenschappen, exegese, talen, ...
 - *Doctoraat, specialisatie per vakgebied (familie recht, erfrecht, strafrecht, economie, menswetenschappen, ...)

Jurisprudentie → Doelstelling

- Geest, doelstelling vd Sharia: 5 basisprincipes
 - godsdienst vrijheid, behoud van godsdienst
 - bescherming, behoud vh leven
 - bescherming, behoud vh intellect
 - bescherming, behoud vh nageslacht
 - bescherming, behoud van eigendom

Jurisprudentie

- Op basis van:
 - Belangrijkste materiële bron is de Koran, is conclusief
 - Verklaring door de profeet Mohammed, Sunnah (echtheid moet historisch bewezen zijn)

Idjtihad, niet letterlijk (Nass) uit de bronnen maar in de geest van de Sharia en niet tegenstrijdig aan de bronnen

- Zoeken naar antwoorden op actuele vragen noemt men dus FIQH of Jurisprudentie.

Jurisprudentie

- Doelstelling: uitvaardigen van Hukm (een regel, een beslissing) over iets of van een daad:
 - Wajib: verplicht
 - Mandub: aangeraden
 - Mubah: toegestaan
 - Makrouh: afgeraden
 - Haram: verboden

- Op basis van deze Ahkaam kan een fatwa uitgesproken worden
Deze fatwa kan tijd, plaats of persoonsgebonden zijn

Jurisprudentie

- Indien letterlijk beschreven: letterlijk gevolgd Nnass

Anders: Idjtihad

- Overleg en consensus tussen de theoloog juristen op basis van de **bovenstaande bronnen** = El Ijmaa.
- Analogie wordt toegepast op **bovenstaande bronnen** = Qiyas

Dit gebeurt in theologische raden (momenteel georganiseerd interuniversitair en internationaal)

Jurisprudentie

- Andere vormen: belangrijkste om te vermelden is:
 1. 'Urf: Dit zijn de gebruiken van een land of de wetten van een land seculier of niet
Maar ze mogen niet in strijd zijn met de godsdienstige regels, dus de eigenlijke bronnen

Bv. Burgerlijk recht (huwelijk, scheiding), schade vergoedingen, belastingen, verkoopsovereenkomsten, arbeidsovereenkomsten, ...
 2. Istihsan: verfijning v.e. regel
 3. Shar'a mien qablina: in de vorige heilige boeken
 4. Maslaha, istislah: in dienst vd maatschappij

Jurisprudentie

- 5 basisregels:
 1. Intentie staat centraal in de actie. De intentie moet goed zijn anders kan de actie hoe dan ook niet goed zijn d.i. **niet** gelijk aan "het doel heiligt de middelen".
 2. Doe geen kwaad, kwaad moet verwijderd of gecompenseerd worden.
 3. Alles is toegestaan tot het tegendeel bewezen wordt. Bv Roken.
 4. Nood breekt wet. Bv. Urgenties i.d. geneeskunde.
 5. Indien er geen regel bestaat, is de "gewoonte" de regel

Jurisprudentie

- “Alles is terug te vinden in de Koran” : heeft dus voor moslims een letterlijke en figuurlijke betekenis

Materiële bron/inspiratie bron(voor Idjtihad)

- Jurisprudentie is voor evolutie vatbaar

Jurisprudentie

- Rechtscholen:

Sunni: -Hanafi (bij ons vnl Turken, Egyptenaren)

-Maliki (bij ons vnl Marokkanen)

-Sjafi'ie (bij ons minder)

-Hanbali (bij ons minder)

Sji'iet (vnl Iranieers, Irakezen, Turken) en Makhaaridj (weinig)

Abortus: Belgische wet

- 15 OKTOBER 2018. - Wet betreffende de vrijwillige zwangerschapsafbreking, tot opheffing van de artikelen 350 en 351 van het Strafwetboek, tot wijziging van de artikelen 352 en 383 van hetzelfde Wetboek en tot wijziging van diverse wetsbepalingen
- Publicatie: 29 oktober 2018

Abortus: Belgische wet

- Na 12 weken kan je in België geen abortus meer laten uitvoeren om psycho-sociale redenen. Op een zwangerschapsafbreking om medische redenen staat geen maximumtermijn
- Volgens de wet mag enkel de vrouw die zwanger is, de beslissing over abortus nemen. Ook als je jonger dan 18 jaar bent, beslis je zelf over je abortus (vanaf 12 jaar). Je ouders kunnen je tot niets verplichten. Ook al proberen je ouders of je partner je onder druk te zetten: jij hebt het laatste woord
- De wet voorziet een wachttijd van 6 dagen tussen het eerste gesprek op het abortuscentrum en de dag van de ingreep

Abortus: Islamitisch principieel verboden!

- Toegestaan ten laatste 40 d na zwangerschap indien:
 - welzijn v.d. Moeder (bv verkrachting) of van een ander kind v.h. gezin in gevaar is

- Toegestaan na 40 d en voor 120 d:
 - Bewezen ernstige ongeneeslijke malformatie v.h. kind waardoor leven ondraaglijk wordt en/of leven vd moeder in gevaar is

- Toestemming van de vader is niet absoluut noodzakelijk (i.g.v. conflict), moeder beslist samen met specialist ter zake.
- Leven van de moeder boven alles

Euthanasie: Belgische wet

■ **Wettelijk aanvaard onder voorwaarden:**

- Meerderjarig of de wilsbekwame minderjarige (met de uitdrukkelijke toestemming van de wettelijke vertegenwoordigers van de wilsbekwame minderjarige patiënt)
 - Handelingsbekwaam (wilsbekwaam)
 - Ondraaglijk fysiek of psychisch lijden (de verruiming van de wet van 28/02/14 stelt dat er bij de wilsbekwame minderjarige sprake dient te zijn van ondraaglijk "fysiek" lijden)
 - Vrijwillig, duurzaam en aanhoudend verzoek uitgaande van de patiënt zélf (schriftelijk verzoek) en voor de wilsbekwame minderjarige patiënt geldt bovendien "en met de uitdrukkelijke toestemming van de wettelijke vertegenwoordigers"
 - Een medisch uitzichtloze (ongeneeslijke) aandoening hebben:
 - Terminale aandoening (verplichte raadpleging van een 2de arts en voor de wilsbekwame minderjarige bovendien het verplichte advies van een kinder- / jeugdpsychiater of een psycholoog)
 - Niet terminale aandoening (verplichte raadpleging van een 2de én 3de arts* én een maand wachttijd tussen het schriftelijk verzoek en de uitvoering van de euthanasie) - uitsluitend van toepassing op meerjarigen
 - Voorafgaande wilsverklaring: enkel geldig bij onomkeerbare coma en niet van toepassing voor de wilsbekwame minderjarige
- *de 3de arts moet een specialist van de aandoening zijn of een psychiater

Euthanasie: Islamitisch absoluut verbod!

- De aanvrager vs de uitvoerder.
 - De aanvrager = verboden → religieus (Gods oordeel)
 - De uitvoerder → religieus (Gods oordeel)
 - strafrechterlijk (oordeel rechtbank):
vrijspraak / geldboete (diya) / gevangenisstraf
doodstraf (qisas) → nog nooit uitgesproken

Aanmoedigen alternatieven: opdrijven palliatie/zorg

“ En dood uzelf niet, Allah is barmhartig voor u”
(koran vers 29 hfst 4)

Palliatieve sedatie

- Afhankelijk van de **intentie**:
 - Verdoken euthanasie: absoluut verbod
(Belgische wet=Islamitisch standpunt)
 - Pijnstilling: toegestaan
 - na mislukking alternatieven
 - getitreerde sedatie

Orgaandonatie: Belgische wet

- Elke meerderjarige Belg wordt verondersteld akkoord te zijn om na zijn overlijden een mogelijke donor te zijn tenzij hij tijdens zijn leven formeel of informeel verzet heeft aangetekend
- Formeel verzet is een registratie in het nationaal register dat er een weigering is tot orgaandonatie
- Richtlijnen uitgebreid uitgeschreven in de wet
- → zorg voor de donor
- → zorg voor het orgaan
- → zorg voor het lijk na prelevatie
- → ...

Orgaandonatie: Islam

- Xeno-transplantatie: toegestaan ook van verboden dieren
- Allo-transplantatie: toegestaan indien geen gevaar voor (levende) donor. Doch nog steeds bepaalde terughoudendheid bij de mensen

“Wie de beenderen breekt van een dode is alsof hij deze breekt van een levende” (overlevering vd profeet door Umm Salamah in sunan ibn Majah, vol 1:516)

“Wie een leven red is alsof hij de hele mensheid heeft gered”(koran, 5:32)

Respect voor de levende maar ook voor de dode !

Donor moet toestemmen

Informatie over belang is zeer belangrijk !

Sterilisatie

- Jurisprudentie betreffende sterilisatie heeft evolutie gekend:
 - Werd verboden door verscheidene theologen, is nu toegestaan voor mannen en voor vrouwen mits goede informatie en juiste intentie
 - *voorbeeld van evolutieve jurisprudentie*
 - Castratie is verboden !

IVF

- Alle reproductie technieken toegestaan behalve:
 - donor spermatozoiden/donoreicel
 - gebruik van ingevroren cellen van de partner door de weduw(e)/naar
 - draagmoederschap (in vivo)

Keuze

- Hangt af van verschillende factoren:
 - kennis
 - gemoedstoestand (cave alarmteken)
 - religieuze toestand: praktiserend/niet praktiserend
 - omgevingsfactoren, sociale factoren
 - eigen overtuiging
 - eigen interpretatie / zelfverantwoordelijkheid

“Laa ikraaha fi dien qad tabayanna roushdou minna lrray”:

“er is geen dwang in de religie, de juiste leiding is duidelijk onderscheiden van de dwaling”. Koran; 2:256

Slotbedenkingen

- Diversiteit ook bij moslims
- Elk geval moet ook afzonderlijk bekeken, persoonlijke fatawa
- Wens v.d. patiënt centraal: onze taak alle mogelijkheden aanbieden om een voor hem/haar juiste keuze toe te laten

Bedankt voor de aandacht